

Т.Е.Сметанин 100 сааһыгар аналлаах оҕо ыһыабын сценарийа.

- Түһүлгэбэ дьону көрсүү, алаадынан күндүлээһин.
- (Чороонноох үнкүү)
- Ыһыах аһыллыыта подготовительнай группа оҕолорун (сиэтэн) батыһыннаран түһүлгэбэ киирэр.

Ытааччы: Саха омук оонньуутун,
Улуу норуот оонньуутун
Ыһыабы ыһыабын,
Ыллаабын-туойуобун
Кыынна көөмүт арыылаах
Кылыһынан дьалкытан
Көрдөөх-нардаах оонньуулаах
Күндү кэммит барахсан,-
Кэрэ сайын кэллэ.
Өбүгэлиин дьоннорбут
Үгэстэрин үөдүтэн,
Үрүн тунах ыһыабын
Үөскэтээхтээн эрэбит.

Ытааччы: Нөрүөн нөргүй буолуохтун! Ыһыах кыттыылаахтара, оҕолор,
ыалдыттар! Бары айылыртан, Иччилэртэн көрдөстөхпүт буолуобун!
(Алгысчыт Үөһээ Үрдүк Айылыртан, иччилэртэн көрдөһөн алгыс этэр).

Ытааччы: Чэйин эрэ, доҕоттоор!
Унаар сайын күлүмэр
Уопсай мустан тураммыт
Омоҕойбут үгэһинэн
Оһуокайдаан оонньуобун,
Эллэй эһэбит үгэһинэн
Эһиэкэйдээн иһиэбин.

(Төгүрүччү сэлэлии туран оһуокай)

Ытааччы: Сиэллээх ситии киэргэллээх,
Симии көмүс сэргэлээх
Чэчир хатын сэргэлээх
Чэлгиэн манан түһүлгэ
Тула мустан тураммыт
Тойук-хоһоон таһаарар
Дьоллоох чааспыт туһаайда.

Ытааччы: Бииги биир дойдулаахпыт, суруйааччы-фронтовик, саха
норуотун талааннаах уола Т.Е.Сметанин быйыл 100 туолла. Кини суруйбут

кэрэ айымньылары саха литературатын “хагдарыйбат хатынын биир бөдөн лабаатынан буолаллар, кинилэри норуот таптыыр, ол аата өлбөт үйэлээхтэр”.

Т.Е.Сметанин айымньыларынын геройдара биһиэхэ ыалдьытты кэлбиттэр.

(Күөрэгэй киирэн кэлэр, кутуйаҕы ытыһыгар илдэ сылдьар.)

Ытааччы: Күөрэгэй хас хааһыланнаҕын аайы кутуйахтар ыалдьыттыыр буоллулар. Кыылан куттаммат буолан истилэр, кэргэнниһэн бардылар. Кыылы кинилэри биирдии-биирдии көхсүлэрин имэрийэр, көтөҕөн олорор. Биир саамай оччугуй кутуйах баар. Күөрэгэй кинини олус кыратын иһин, Туораах диэн ааттаата. (Ытыһыгар ордон эрэн, ырыа ыллыыр):
Кыраҕын, үчүгэйгин,

Кылааннаах түүлээххин...

Күөрэгэй: Дорооболорун, мин аатым Күөрэгэй. Мин эһиэхэ ыһаахха ыалдьытты кэллим.

Ытааччы: Дорообо, Күөрэгэй. Эн олус аһыныгас сүрэхтээх, үлэһит кыыскын биһиги билэбит. Билигин биһиги саамай кырачааннарбыт (Яс. бөлөх оҕолоро сахалыы тагастарын хааман мода көрдөрүөхтэрэ).

(Оонньуу “Тоҕус былаас суһуоҕу өрүү”).

“Эһэ уонна сиидэ”. Эһэ сценаҕа киирэн кэлэр.

Ытааччы: Эһэ күөлгэ киирэн
 Сиидэҕэ ууну баһа-баһа
 Саннырыырын көрөн
 Сабырҕаҕын түүлэрэ
 Сакырыяа күүрдүлэр.
 Ол эрэри кыһырбыттан
 Бу сиидэни да алдыаппатын
 Туһа тахсыбатын билэн,
 Туох албаһынан киирэн
 Сиидэҕэ ууну иннинэрэн
 Сэмэттэн куотуон талла.
 Толкуйдаан, боруобалаан
 Туһалааҕы дьэ булла

Эһэ: Дорооболорун, мин ыһаахха ыалдьытты кэллим.

Ытааччы: Дорообо, эһэ. Наһаа өйдөөх эбиккин дии, эһэ, сөпкө толкуйдаабыккын. Билигин иккис кыра бөлөх оҕолоро ыллаан, үнкүүлээн көрдөрүөхтэрэ. Ону көр, иһит, сэргэбэлээ. (иккис кыра бөлөх. Оһуор үнкүүтэ. Хоробуокка-ырыа)

Сахалыы оонньуу: “Бэгэччэктэһии”.

Мэхээл. булчут кэпсээннэрэ” Мэхээлэчээн уол сүүрэн киирэр.

“Күһүн түүн харанарара. Бараары сылдыар кустар ууга аһаан аһахтарын тыаһа салыбырас, уу тыаһа чалыгырас, саналара маатырҕас-мээтирҕэс буолаллара. Ол бириэмэҕэ биһиги, кыра оҕолор, өлөһнө, талах төрдүгэр олорон көтөрдөрү тоһуйарбыт. Кус чугас түсьэҕинэ эбэтэр устан чугаһаатаҕына, уһун синньигэс курбуу ураҕаһынан охсорбут. Таба огуустаххына өлөрөҕүн, сыыстаххына туох кэлиэй...

Мэхээлэчээн: Дорооболорун!

Ыһтааччы: Дорообо, Мэхээлэчээн, күндү ыалдыт буол. Эн олус байанайдаах булчуккун биһиги билэбит, сайын кэлбитинэн эбэрдэлээн орто группа оҕолоро ыллыахтара, үнкүүлүөхтэрэ. (“Хомус” – ырыа. “Чохчоохой”-үнкүү).

(Оонһуу “Ат буолан сырсыы”).

“Борон куобах үөрэммитэ” остуоруйа.

Борон куобах

Айанна турда

Харандаас, торуоска тутта

Тэтэрээттээх тэнигир хонууларынан,

Чэрэнсиллэлээх күндэ күөллэринэн

Ойуур хайа устун

Онньоҕоркоон атаҕынан

Ойуоккалаан истэ.

Чэлгиэн сирдэргэ

Чэрэс гына-гына

Тэбэн биэрдэ

Хонуу, толоон саҕатыгар

Хорос гына-гына

Хонйон истэ.

Куобах: Дорооболорун.

Ыһтааччы: Дорообо, Куобахчаан. Эн наһаа үөрэниэххин баҕарар эбиккин дии, маладьыас. Буукубалары, сыыппаралары үөрэт.

(Билиги улахан бөлөх оҕолоро ыллыахтара-үнкүүлүөхтэрэ).

(Парный танец. Самаан сайын-ырыа).

Оонһуу: “Бөтүүктэһии”.

“Куоскалар уонна саһыл”.

Иччилэрин соруудаҕар

Икки куоска барбыттар

Аара сииргэ анар

Халбаһыны ылбыттар.

Айанна сылайаннар,

Аара сыннхаммыттар
Кугас куоска үтэни
Икки гына үллэрбит.
Эриэн куоска мыынан
Эптэрэргэ мөккүспүт
Кугас куоска аккаастаан
Курдьюгунаан кэбиспит.
Көбүстэрин бөгдөтөн
Күкээритэн турбуттар.
Арай саһыл ньылааран
Аргый тыаттан тахсан
Туохтан мөккүөр буолтун
Ооппуруттуу турбут.

Оонньуу “Хайах хостооһуна”

(“Сайылыкка”-ырыа. подг. гр “Мас кытыйа”-ырыа. подг. гр. “Ыһаахха
ынырыы” старш. подг. гр.)

Ыһаааччы: Ыһаах ыһар үөрүүтүн,
Ыһаах үтүө үгэһин,
Кэнчээрилиир ыччакка
Кэпси-ипси туруоһун!
Уруй-айхал этиллиэхтин!
Уйгу-быһан буолуохтун.

Күндү доботтор, ыһаахпыт бүтэһик түһүмэбэ-спортивнай оонньуулар.

Күүстээх күрэс былдыастын,
Кытыгырас кылайдын,
Кырасыабай кыргыттар
Кынталдьыйа сүүрдүннэр
Уолан дьон уолаттар
Охтубакка ойдуннар,
Быһый ньыгыл уолаттар
Мөтөрүһэ сүүрдүннэр.